

NIEUWSBRIEF 131

Een uitgave van de Stichting Drukwerk in de Marge, ISSN 1382-1962, januari 2010

Van het bestuur

Koppermaandag en omslag

De fraaie Koppermaandagprent die u bij deze nieuwsbrief aantreft is gemaakt door De Baaierd (Silvia Zwaaneveldt) uit Leiden. Het bestuur is haar zeer erkentelijk. Met de beste wensen voor Koppermaandag en de rest van 2010!

Het Grafisch Atelier in Groningen had het omslag voor deze nieuwsbrief 131 zullen produceren. Echter het hele project heeft zodanige vertraging opgelopen, dat zij nu hebben besloten voor de productie van nieuwsbrief 135, volgend jaar dus. Wat te doen? In allerijl zijn twee houtsneden uit de nieuwe uitgave van Piet Lont, Indische Buurt, 2009 gekozen en gedrukt op Heidelberg degel van Pastei.

Verslag jaarvergadering

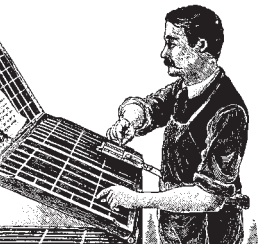
Op zondag 8 november 2009 werd gewoontegetrouw de jaarvergadering gehouden, voor aanvang van de tweede beursdag in de Pieterskerk in Leiden. De opkomst was tot vreugde van het bestuur aanzienlijk. Hieronder een beknopt verslag.

Bubb Kuypers opent de vergadering met een welkom aan alle aanwezigen en geeft het woord aan Frans den Breejen, die kort uitlegt waar dit jaar het geld van de stichting aan uitgegeven is.

Frans: De grootste kostenposten zijn de nieuwsbrief, portokosten en de Boekkunstbeurs. De beurs kost rond de € 11.000, waarvan een deel weer terugverdiend wordt door de inkomsten van de standhuur en de entreprijzen. In nieuwsbrief 132 komt het financieel verslag 2009 te staan.

Sander meldt dat de inventarisatie verwerkt is en in te zien is bij de stand van DidM. Er is tevens een nieuwe drukkerslijst beschikbaar. De bedoeling is om op de drukerspagna's van de website de gegevens van de inventarisatie te zetten. Voor het

verder ontwikkelen van de website meldt *John Cornelisse* zich aan. *Alex* geeft aan wat de stand van zaken is rond het drukken van de Nieuwsbriefomslagen. NB 132 Dick Wessels; NB 133 nog niemand!; NB 134 Ronald Steur. Kopij voor de Nieuwsbrief is meer dan welkom!

Bubb dankt Ronald Steur voor zijn geweldige initiatief: De Hongaars-Nederlandse Biljetletterproef.

Puetmannprijs

Bubb reikt de Puetmannprijs uit aan (weer een vrouw!) kersverse contribuant Anik See voor haar werk *Ten steps to a life uniform*.

Rondvraag

Voor *Bar Zandbergen* was dit de laatste beurs, hij gaat zijn drukkerij inkrimpen. *René Treumann* geeft aan dat de publiciteit, rond de beurs en in het algemeen, altijd een moeizame zaak blijft.

Ronald Steur reageert hierop en geeft aan dat hij namens de stichting Lettergieten meer publiciteit gaat proberen te genereren, o.a. bij grafische scholen, kunstacademies en de grafische sector. Hij wil ook namens *Drukwerk in de Marge* optreden. Het bestuur zal hierover met hem in gesprek gaan. Om de publiciteit voor *Drukwerk in de Marge* op een hoger niveau te tillen biedt *Roosje Keijser* zich aan als nieuw bestuurslid.

De discussie spits zich toe op de gang van zaken rond de beurs; het thema van dit jaar, het oosten, is gekozen door de boekbinders. Het is niet dwingend en bindend. Het bestuur zal het daar in de evaluatie van de boekkunstbeurs met de boekbinders aandacht aan besteden.

Hubert van der Heide vraagt of er een *Drukwerk in de Marge* archief is; dat is er niet, maar in de openbare collecties is het materiaal te vinden; denk aan Koninklijke Bibliotheek en Museum Meermanno in Den Haag en in de Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Het is een prima idee om wat we hebben te ordenen en met een feestelijk tintje over te dragen aan de bijzondere collecties van de UBA.

Bubb sluit met dank voor ieders inbreng de vergadering.

Silvia Zwaaneveldt (secretaris)

Hulp bij Heidelbergers

Van de heer P.W.M. Jansen uit Friesland kregen we een bijzonder aardige reactie op onze website. In zijn eigen woorden:

Min of meer bij toeval kwam ik terecht op uw mooie website. Met gevoelens van nostalgie heb ik al die prachtige apparatuur bewonderd welke wordt aangeboden of gevraagd.

Het viel mij op dat er nog een vrij levendige handel is in Heidelberger degelautomaten en een enkele Heidelberger cilinderpers.

Nu ben ik een vrij aanzienlijk deel van mijn leven monteur geweest van deze oude boekdrukmachines. Inmiddels gepensioneerd, lijkt het mij heerlijk om weer hieraan te sleutelen.

Ik bied mij daarom aan om *gratis* reparaties of (de-)montage werkzaamheden uit te voeren aan alle modellen Heidelberger boekdrukpersen. Ook bedieningsinstructie kan door mij verzorgd worden.

Ik vraag alleen een vergoeding voor reis- en eventuele verblijfskosten (25 cent/km).

In verband met deze kosten is het belangrijk te weten dat ik woonachtig ben in Friesland.

Aarzel niet om van dit genereuze aanbod gebruik te maken. De heer Jansen is per e-mail bereikbaar, via california1938@gmail.com.

Hongaars-Nederlandse Biljetletterproef: mangelen met rubber en oud hout

Voor het Biljetletter-project wist ik dat ik een heel ongebruikelijk en niet-te-overzien traject moest gaan bewandelen. Nu verkeer ik heel gelukkig en gelukkigzalig in de marge van de Marge, dus dat moest kunnen, vond ik.

Al jaren koester ik mijn mooie houten letter, vrijwel ongebruikt, en brandschoon. Toen ik echter bij een bevriende kunstenaar mijn zorg uitsprak over het gemis van een pers die groot genoeg zou zijn voor A-3 formaat, troostte ze me zowaar met een set grote *rubberen* letters. Jarenlang op zolder gestaan, grotendeels erg afgereiden, zeg maar gewoon: afgerond. Maar ik stapte meteen in de uitdaging: drukken, misschien wel stempelen, met rubberen letters. (Zoals mijn eerste drukwerk, uit mijn kindertijd, maar nu in het veel groter.) Mijn mooie A-4 formaat trapdegeltje viel af; ik wilde de A-3 vellen in één keer drukken, zonder ingewikkelde omkeringen, en zo. Dat kunnen alleen de echt goeien; en die hebben het dan ook gedaan, merkte ik.

Jaren geleden heb ik op een rommelmarkt in een overmoedige bui een (strijk-)mangel gekocht, die al die tijd in de weg heeft gestaan. Nu zag ik mijn kans: die mangel proberen aan te passen en meedoen met het aangekondigde project. Ik kon me

nog net op tijd aanmelden, en kreeg de P toebedeeld. Eigenlijk had ik (natuurlijk) gehoopt op een andere letter (vandaar de quasi-afwijzing op blad 1).

De zware beukenhouten rollen van de mangel hadden een tussenruimte van circa 3 mm! Ik ging dus eerst maar eens aan de sloop: veren, spanwerk en een tandwiel eraf. Het gevaarte was nu wel enkele kilo's lichter, maar de maximum tussenruimte was nog steeds niet meer dan 13 mm. *Bijna* genoeg voor de rubberen letters...

Er zat dus niets anders op dan te proberen om de houten rollen op de draaibank af te draaien. Meteen bleek dat ik alleen de bovenste rol kon demonteren (de mangel was eigenlijk al een beetje kapot...). Ik heb deze vervolgens van diameter 120 mm. naar 94 mm. afgedraaid. Zie de foto's: van het draaiwerk, en van het resultaat (in de tuin: het was toen nog mogelijk om buiten te werken; alsjeblieft niet die spaanders en dat zware, geoliede gevaarte in huis, zeg!).

Nu nog brede inktrollen vinden (lenen lukte niet). Voor de reserverol van de trapdegel, en voor enkele afgedankte rollen uit de Kopieerwinkel maakte ik mooie handgrepen (pas op: sommige rollen willen geen inkt 'pakken' = werk voor niks). Voor de gewenste tussenlegger wilde ik niet het mooie geleende viltdoek verknippen. De Textielhal bleek 'coupons'

molton te hebben, die je ook nog op elkaar kunt lijmen met textiellijm en... een strijkijzer! Prima surrogaat, en blijft soepel.

Dan papier. Die posters hebben natuurlijk lang buiten gehangen, dus ik koos voor grijs papier. (waarvan ik tot mijn schrik slechts ongeveer 130 vel bleek te hebben. De tijd (= Ronald) drong; geen ruimte, dus, voor veel uitschot).

De inkt kwam uit enkele nog

nooit geopende blikken die ik ooit van een lieve, oude drukker overnam.

Bij de eerste drukgang, met de rubberen letters, kon ik niet genoeg spanning aanbrengen, dus ik duwde maar wat mee met de hand. Ik moest immers verder, want ik kreeg te horen dat ik al vermeld stond in de (reeds gedrukte) lijst van deelnemers. Voor de tweede drukgang maakte ik een grote P, die heel transparant moest worden afgedrukt; de rubberen letters 'No.16' waren duidelijk nog nooit gebruikt, en dus 'heel scherp'

Het tweede blad bevat een keuze uit mijn trotse bezit, de mooie, als-nieuwe, houten letters die ik vrij volledig heb; met wat kleiner ongeregeld goed ertussen. Het probleem was wederom om voldoende druk aan te brengen. Ik sleutelde opnieuw aan de mangel, en stelde het bed af op de maximale hoogte: de as liep nu stevig aan tegen het geraamte. Zo, dus. Nu was er echter totaal geen speling of afstelbaarheid meer tussen bed en bovenste rol (= spannend: kunnen de letters dat wel aan?). Wéér móest ik verder (Ronald mailde nog steeds 'aanmoedigingen' met ultimatums...).

Hieronder een foto die ik maakte tijdens het drukken (om het later allemaal te kunnen geloven). Mooi is anders, natuurlijk: de mangel paste alleen maar in de gang, tussen trap en voordeur. In een opzijgeschoven rommeltje, dus. Maar zo had ik opeens wel al die traptreden om de gedrukte bladen op af te leggen...

Slotsom: dit project is een heel langdurig en in echt álle opzichten uitdagend avontuur geworden. Ik ben erg benieuwd of het resultaat straks het licht in de Pieterskerk kan verdragen.

En wat heerlijk: de mangel is weer gedemonteerd, ik hoef mezelf niet meer het huis in te proppen, en onder de verwarming vond ik ook nog een drogend blad z...

Jan Rijsterborgh, van d'Eendracht Pers

Mooi Marginaal & nog zo wat

De derde editie van *Mooi Marginaal*, met de mooiste Nederlandse en Vlaamse bibliothele en marginale uitgaven, reist rond na de presentatie in Haarlem eind vorig jaar. De tentoonstelling van de uitverkoren drukwerken was in diverse steden in België en Nederland al te bewonderen. Binnenkort zal dat ook het geval zijn in Groningen.

Van 12 februari tot en met 20 maart staat de tentoonstelling op de eerste etage van Boekhandel Godert Walter aan de Oude Ebbingestraat 53. Maar er is meer.

De *Universiteitsbibliotheek* aan het Broerplein zal een tentoonstelling maken van marginaal drukwerk uit de eigen collectie. Het *Grafisch Centrum Groningen* toont drukwerk van (beginnende) cursisten typografie en er is een ad hoc workshop in voorbereiding. *Antiquariaat Berger en de Vries* biedt werk van enkele drukkers in de marge ter verkoop aan en stelt een kast samen met boeken over typografie. *Uitgeverij Philip Elchers* organiseert in de tentoonstellingsruimte een overzicht van eigen bibliothele uitgaven. Het *Centrum Beeldende Kunst* zal kunstenaarsboeken tonen. *Galerie Prentwerk* maakt een uitstalling van actuele kunstenaarsboeken. In voorbereiding zijn een tentoonstelling bij de *Openbare Bibliotheek* en een fototentoonstelling over 'drukkers in de marge op de werkvloer'.

Op affiches, flyers en in convocaties en persberichten zal dan ook het geheel aan activiteiten met de naam *Rondom Mooi Marginaal in Groningen* onder de aandacht worden gebracht.

De feestelijke officiële opening zal plaats vinden op donderdag 11 februari om 17.00 uur in de Universiteitsbibliotheek. Meteen na de opening is aldaar het tentoongestelde te zien. Alleen dan is in een aparte ruimte een uitstalling te bewonderen van drukwerk uit de rijke collectie van de UB dat niet in de vitrines ligt: zien, vasthouden, bladeren, ruiken: genieten. Daarna wordt de tentoonstelling bij Boekhandel Godert Walter bezocht en passend gedronken. Bij dezen uitgenodigd!

Informatie: elzeterharkel@home.nl of (050) 5411139.

Elze ter Harkel

Emile de Vries plotseling overleden

De gepensioneerde tekenaar, schrijver, ontwerper en reclamevakman Emile de Vries is 20 oktober in het ziekenhuis, na een zeer kort ziekbed, overleden. Hij had al vele jaren hartproblemen en is – zoals zijn vrouw mij vertelde – rustig overleden.

Emile woonde vrijwel zijn hele beroepsleven in Bussum en was pas enkele maanden geleden met zijn vrouw Hansje verhuisd naar de Oranjeflat in Soest.

Emile is voor velen de schrijver/columnist die onder het pseudoniem Aldus in bladen als *Compres* de producten van Nederlandse ontwerpers en drukkers aan een kritisch oordeel onderworp. Hij was in de zestiger jaren de enthousiaste reclameman bij G.H.B. die met verschillende bekende ontwerpers mooie publikaties maakte om indirect de papierverkoop te bevorderen. Hij organiseerde grootse tentoonstellingen aan de Keizersgracht en wist veel ontwerpers, drukkers en binders te interesseren voor grafische ontwerpen uit Nederland en het buitenland. Bij veel destijds bekende drukkers kwam Emile veel over de vloer. Uit die tijd stamt ook zijn grote interesse in letterproeven, typografische boeken en bijzonder gebruiksdrukwerk als jaarverslagen.

Veel van zijn artikelen – die hij graag ‘stukkies’ noemde – zijn later in boekvorm verschenen. Zijn laatste eigen werk was het boekje *Met minder muis meer mans* dat enkele jaren geleden verscheen bij de Gooibergpers. De flaptekst leest o.a.:

Ze bevat een bescheiden verbale en visuele herinnering aan de grafische vormgeving van een halve eeuw geleden. Dat lijkt een hele tijd, maar het werk oogt niet verouderd. Dat komt door vele creatieve, ambachtelijke Nederlandse en internationale ontwerpers, nog niet besmet met het etiket ‘design’.

Naast zijn grafische werk was hij o.a. uitgever, tekenleraar en organisator van tentoonstellingen in het IFF-gebouw in Hilversum.

Boekenpost

In *Boekenpost* (tweemaandelijks tijdschrift voor liefhebbers van boeken, prenten, strips en boekcuriosa), nr. 105 jan/feb 2010, staat het artikel getiteld ‘Marge-uitgever Bert Post: Het is zo’n verschrikkelijk leuke hobby’. Het interview-artikel van de hand van Janneke van der Veer (hoofdredacteur) beschrijft mooi wat uitgeverij Bert Post beweegt.

Agenda

Papier en Kleur

Grafisch Centrum Groningen organiseert een workshop papiermaken. Kleur speelt de hoofdrol tijdens deze tweedaagse workshop.

We maken met verschillende technieken meerkleurig papier. Om allerlei kleur-effecten te bereiken scheppen, gieten, en kleuren we papier. We besteden daarbij aandacht aan:

- het kleuren van pulp met pigmenten
- schilderen met fijne pulp uit spuitflessen
- collages maken met natte vellen geperst papier (*wet sheet collage*)
- experimenteren met lagen papier in verschillende kleuren
- werken met sjablonen en stencils
- *pulp printing*, een bijzondere techniek waarbij zeefdrukramen en speciale schep-randen worden gebruikt om afbeeldingen in nat papier aan te brengen.

Deze technieken kunnen los of gecombineerd gebruikt worden om levendige vellen papier te maken met daarin allerlei lijnen, vlakken en patronen. In deze workshop werken we met hoogwaardige pulp van katoen, vlas, hennep en kozo. Enige basiservaring met het scheppen van papier is wenselijk. De workshop papier maken vindt plaats op vrijdagavond 9 april van 19.30–21.30 uur en zaterdag 10 april 2010 van 10.00–16.00 uur.

Voor meer informatie over de workshop kun je contact opnemen met coördinator Hans Horn: 06-25178093 of info@grafischcentrumgroningen.nl.

Grafisch Centrum Groningen, Warmoesstraat 41-9724 JJ Groningen
www.grafischcentrumgroningen.nl

Ars Aemula Naturae

Ledentoonstelling van de kunstenaarsvereniging Ars Aemula Naturae, Pieterskerkgracht 9 A, 2311 SZ Leiden, tel. 071-5140784, www.arsaemulae.nl, info@arsaemulae.nl

Geopend: 10 t/m 31 januari 2010, vrijdag, zaterdag en zondag 13.00–17.00.

Grafisch Atelier Alkmaar

Tentoonstelling *Grafisch Atelier Alkmaar – 35 jaar*, 8 januari t/m 14 februari 2010
Kunstuitleen Alkmaar, Achter de Vest 3, 1811 JZ Alkmaar

Openingstijden: woensdag t/m zaterdag 12.00–17.00, zondag 14.00–17.00

Samenvatting inventarisatie

In 2008 heeft Drukwerk in de Marge voor de derde maal geïnventariseerd wat er onder onze contribuanten aan materiaal (met name drukpersen en letter) voorhanden is. De voorgaande inventarisatie dateerde uit 2003. We hebben circa 200 vragenlijsten verstuurd, waarvan er 132 ingevuld retour zijn gekomen. De verwerking van de resultaten heeft de nodige tijd gekost, maar op de valreep van 2009 was het eindelijk zover. Hieronder volgt een beknopte weergave van de resultaten.

Drukkers

De onderstaande lijst bevat de namen van alle contribuanten die bij Drukwerk in de Marge geregistreerd staan als drukker. Bovendien bevat de lijst nog twaalf namen van mensen van wie we weten dat ze persen of letter bezitten of bezaten, maar die geen lid (meer) zijn van Drukwerk in de Marge. Deze namen zijn cursief gezet. De namen van degenen die hebben gereageerd tijdens deze inventarisatieronde zijn gemarkeerd met een asterisk. De nummers komen terug in de lijsten met persen en letter hierna.

- 1 Ser J. L. Prop*
- 2 Boekdrukatelier Het Y – Martijn van de Griendt
- 3 Linde Pers – H. W. Veldman
- 4 *De Lange Afstand – Peter Yvon de Vries**
- 5 Raphaël Zeeman
- 6 Op gezette tijden – Monique Mensen-Strang*
- 7 Zolderpers – Nel van der Heijden-Rogier*
- 8 Ysbrandpers – Jos van Amsterdam
- 9 Frans de Jong*
- 10 Enkidu-Pers – John Cornelisse
- 11 Ad van Trier*
- 12 In de Bonnefant – Hans van Eijk*
- 13 Druk-Elf-Kant – Chris Elffers*
- 14 Griffioen Pers – Piet Niemeijer*
- 15 De Zwaluwpers – Rosemarijn van Limburg Stirum*
- 16 Drukkerij Lood, v/h Plumbum – Maarten van den Ende*
- 17 Grafisch Atelier Alkmaar – Jan Holenberg*
- 18 Op gezette tijden – Harmke Nijhof-van Kuilenburg*
- 19 De Carbolineum Pers – Boris Rouseeuw*
- 20 Eric van der Wal*
- 21 Koekanger handpers – Peter Bekker*
- 22 Triona Pers – Dick Ronner*
- 23 De Hynstebloem – Karel F. Gildemacher*
- 24 Ambachtelijke Drukkerij Typique – René Treumann*

-
- 26 d'Eendracht Pers – Jan Rijsterborgh*
- 27 Academic Press Leiden – Adriaan van der Weel
- 29 Anne-Miek Bibbe
- 30 *Nihil Obstat (Labyrint)* – Pieter Schermer
- 31 Grafisch Atelier I.V. – Irene Verbeek*
- 32 J.J.L. Ten Katepers – Tjitte Dijkstra
- 34 De Polanenpers – Peter ter Voort*
- 35 De Klaproos – Marja Scholtens*
- 37 Kalamos Pers / Drukkerij Òl Raait – Dick Jalink*
- 38 De Vier Seizoenen – Elze ter Harkel*
- 39 De Vergulde Maatlat / Treemapers – Karel F. Treebus*
- 40 De Ammoniet – Gerard Post van der Molen*
- 41 Pastei – Alex Barbaix
- 42 De Eierland Pers – Peter Duijff*
- 43 *Boekdrukkerij Polka*
- 44 Studio Eggink – Saskia Eggink-du Burck*
- 45 Pers Aldo – Niels Klinkenberg*
- 46 Parkwegpers – Henk Blokhuis*
- 47 De Dwarsbomen – Gert van Oortmerssen*
- 48 Mikado Pers – Frans den Breejen*
- 49 Titi Zaadnoordijk*
- 52 Karakter – Inez Meter*
- 53 Frans Bosland*
- 54 *Basispers Leiden* – Paul Groenendaal
- 56 Ovirá Linda – Rob Over de Linden*
- 57 Henk Francino / De Pers Achter de Muren – Henk Francino*
- 58 Ampersand – Bar Zandbergen*
- 59 Atalanta Pers – René Bakker*
- 60 Stichting Weerdruk – Martin Veltman & Wiek Molin*
- 61 't Schuurkje – Kees Baart*
- 62 Rainbowland – Ewald Spieker
- 63 Werkplaats De Akker – Willie Bosch
- 66 Avalon Pers – Jan Keijser*
- 67 Hora Est – G.J. van der Horst
- 68 *Jan Verbeek*
- 69 De Overkant – Sjaklien Euwals
- 70 Het Gonst – Dick Wessels*
- 71 Marc Zuithoff
- 72 Atelier It Plein 19 Oosterlittens / Rotterdam

- 73 Cicero – Lodewijk de Groot*
- 78 elbaPers – Ellen Baptist*
- 79 Mercator Press – Willem Kramer*
- 80 Stichting Grafisch Centrum Groningen – Hans Horn*
- 81 De Flinter – Richard Hoekstra*
- 83 Knalgoed Producties – Channa Wijmans
- 84 Bucheliuspers – Arjaan van Nimwegen*
- 85 Houtpers – Niek Smaal*
- 86 Stichting Grotesque – Machtelt van Thiel
- 87 De Bok op Zolder – Klaas Groenewolt
- 88 Priegelpers – Piet Jacobs*
- 89 Omnia Currunt – Klaas Koeman*
- 90 dick berendes-typografieek – Dick Berendes*
- 92 The Rather Obscure Press – Johan de Zoete*
- 93 Presse d’Escargot – Roel van Dijk*
- 94 De Plataan – Katrien Kloos
- 95 Le Mouton Muet – Tessa Fagel*
- 96 Tsjelestien Pers – Jan Bakermans
- 97 Boek- en Steendrukkerij Desmyter – Eric Desmyter
- 98 De Uitvreter – Kees Thomassen*
- 99 De Baaierd – Silvia Zwaaneveldt*
- 100 Piet Lont*
- 101 [Tussen Haakjes] – Jaap Binsbergen*
- 102 *Marist-Press – J.A.M. Bossaert*
- 103 Reina de Weijer*
- 104 Marlies Louwes*
- 105 Eikeldoorpers – Doortje de Vries*
- 106 Hinderickx & Winderickx – René Hesselink*
- 108 Willem de Kooning Academie – Wim van Dijk*
- 109 Augustijn Pers – Hans Rombouts
- 110 Statenhofpers – Jaap Schipper
- 111 The Alembic Press – Claire & David Bolton
- 112 Wendelien Schönfeld*
- 113 *Van der Velden Atelier – Kees van der Velden*
- 114 Sub Signo Libelli – Ger Kleis
- 115 Atelier De Distelkamp – Geert van Daal*
- 116 Linea Recta – Sander Pinkse
- 117 Pers No. 14 – Ernst Boissevain
- 118 Antje Veldstra*
- 119 Die oue drukkerie – Bert Post*
- 120 De Breukenpers – Pim Witteveen
- 121 Atalanta

-
- 122 *Drukkerij Draak – Jos Draak*
123 Helicom-Pers – Albert Bouma
125 Prins Prints – Lies Prins*
126 Jozef Moetwillig – Jos Brabants*
127 Lojen Deur Pers – Bubb Kuyper*
128 Linopers – Marian Willinck*
129 Herma Steur*
131 Pander Pers – Jan Willem van der Looij*
132 Drukkerijmuseum Grafisch Historisch Centrum
134 Corzun Pers – Cor Aerssens*
135 Lagerwerf Magd.factor – Magda Lagerwerf-van Willigen
136 *Marjoke Schulten – Marjoke Schulten**
137 Ogentroost – Jan Molendijk*
139 De 2 Zoete Lievekes Pers – Hendrik Verschave*
140 Le P'tit Cahier – Inga Kramer-Haantjes*
142 *Typografische Werkplaats – Sam van Dam*
144 *Drukwerk Cursief – Jaap Hoffmann**
145 Grafisch Atelier Den Bosch – Francine Steegs
147 Ans Zuyderhoudt*
148 De Zwarte Hen Pers – Roosje Keijser
149 Ko Markusse*
150 Stichting Zijschrift – Carla Huisman
151 Kopwit – Jacques van Gent
156 Officin Albis – Werner Hiebel
162 Annonce Pers – Peter van de Linde*
167 P.V. Baal-Pers – P.A.M. van Baal
190 Clipeus Pers – Jacques de Coo
203 Dr. G. Elzinga*
214 Dynamo Pers – Thomas Gravemaker*
227 Henri Hemelsoet
234 Hugin & Munin – Jan Erik Bouman
244 Jops Pers – H. Kuik
257 Labyrinth – Tineke Lemmens
264 LJC-Pers – Ronald Steur*
287 Galerie/Grafisch atelier Sopit – Harm Noordhoorn*
294 Stichting Het Grafisch Centrum/Uitgeverij Plaatsmaken*
297 Pymont Pers – J. Schweig
298 F.C.J.M. van Ramele
327 Stenovicumpers – A. de Lange

- 335 De Veerpers – Rob Cox
339 Bureau Claxon – Hester Verkruijsen*
348 L.A. Vos
358 H.J. Wierda
370 Dirk Engelen
371 mkwadraatpers – Maikie Mijnsen*
374 Papieren Vingers – Anne van der Putte*
375 Vette Venus Pers – Pauline van Wensveen
388 Eveline Richter*
402 Toon Wegner*
403 De winkeldochters – Aafke Bosma-Hoekstra*
405 Peter Plompen*
409 PepelPress – Peter Lazarov
411 Jan Sonntag
414 Rob Schrauwen*
418 Thuispers – M.B. Kramp
424 Openbare Basisschool voor Jenaplanonderwijs De Swoaistee
425 Historische Drukkerij Turnhout – Herwig Kempenaers
431 Lies Verdenius*
440 Willy de Backere*
442 Manuel Kurpershoek
446 Dick Bouman*
476 De winkeldochters – Corry Boswinkel*
482 Edition Carpe Plumbum – Thomas Siemon
494 The Yeats Sisters Press – Noor van der Brugge*
506 Hubert van der Heijden*
509 Gwasg Gregynog – David Vickers
512 Schwarzsdruck – Marc Berger
522 Drukkerij Die Haghe – Henk Uijttenhout
527 Debokofhetloket – Eva Blaak
529 Kunst & Vliegwerk – Nicole vander Schaaf*
538 Drukkerij van Ravensberg – Evert van Ravensberg*
540 Albatrospers – Albert Cnossen*
547 W.A.J.M. Andries*
548 Nico Tilmans
554 Michael Timmers
559 Marlous van Breemen*
560 Wim Schroot
564 De Ambachtelijke Drukkerij – Christien de Haan
565 In 't Lood – Joop Kemper
567 Rob Schultheiss
571 Vliegende Kraai – Cisca Poldervaart

- 672 Hand – Druk – Werk – Hans Jacobi
 674 C. D. Witteveld
 677 Historische Druckerytje Groede – Karel Gaarenstroom
 680 Elf & Dertig Pers – Jacques van Gent
 688 Grafiek Coalitie Gouda – Marion Smit
 690 Typoelectro – Marjolijn Stappers
 705 *Virginia Mayo Drukspel – Willem van Kollenburg**
 756 L. de Jong

Persen

Dit overzicht van machines beperkt zich tot boekdrukpersen. Andere apparatuur (zoals bijvoorbeeld snijmachines of foliepersen) is niet opgenomen. Op nogal wat oude persen ontbreekt helaas een merk- of typeaanduiding. Ook is niet iedereen even zorgvuldig in het opgeven van gegevens. Soms wordt daarom alleen het merk van een pers genoemd, zonder nadere aanduiding. De nummers achter de letters verwijzen naar de lijst met drukkers die hiervoor is opgenomen.

Cilinderpersen

merkloos 7, 20, 31, 52, 61, 69, 78, 81, 101, 105, 120, 123, 128, 402	FAG S 40 98 FAG TP 510 62, 72
Altmann 71, 214	Farley 111
Asbern 41, 264	Frankenthaler 31
Asbern PAK 1, 49	Freinet 35, 101
Asbern RZ 43	Fremont Model E 95
Asbern R1, 145	Funditor Fun PP1 5
Asbern R2, 60	Gietz & Co. 134
Asbern RP 15, 705	Glöckner-Mercedes 2
Asbern RT 38	Grafix 37
Augsburg stopcilinder 402	Grafix GXINM 108
CEL 42	Grafix GXO 35, 43, 127, 529
Druckma handproefpers 125	Grafix GXZN 108
Eickhoff 2, 9, 18, 23, 30, 70, 70, 122, 129, 264, 405	Grafix ZVM 86
Eickhoff 2 BS 85, 96	Harrild & Sons 705
Eickhoff IBS 84	Henri Jullien 97
FAG 405 4, 6	Hercules 13
FAG AP 550 40, 131, 144	Hohner 40, 70, 403, 476
	Hohner HoKo 2 705

Johannisberger 9, 402, 538
Koenig & Bauer 10
Korrex 66, 142, 142, 388
Korrex Berlin 2, 10, 12, 14, 24, 41, 57, 66,
79, 79, 80, 80, 93, 105, 106, 112, 115, 547
Korrex Frankfurt 62
Korrex Hannover 8, 22, 24, 44, 67, 72,
78, 83, 90, 92, 94, 102, 117, 140, 142, 203,
371, 405
Korrex Nürnberg 1, 12, 73, 431
Korrex Stuttgart 16, 32, 39, 42, 53, 60,
69, 83, 89, 99, 104, 110, 117, 287, 339,
405, 540
Lettergieterij Amsterdam 29, 35, 35, 63,
150, 414
Lettergieterij Amsterdam Ella 540
Mahez handproefpers 35, 264
Mercedes 66
Petzold Presse proefpers 126
Potter 56

Degelpersen

merkloos 2, 5, 18, 19, 21, 31, 37, 41, 42, 43,
45, 47, 61, 66, 69, 79, 80, 85, 89, 90, 101,
105, 114, 116, 135, 137, 214, 402, 405, 424,
494, 564
Adana 5/3 23, 24, 53, 103, 111, 139, 374,
529
Adana 8/5 7, 22, 24, 35, 35, 41, 53, 58, 61,
78, 97, 98, 103, 111, 119, 123, 139, 149, 214
Adana quarto 12
Adana HQ 111
Adana QH1 111
Ajax Mayor handdegel 15
Amateur 5
Amateur No 8 117
Arab 67, 111
Chandler & Price 144
Diamant 142, 148
Diamant Type 1 506
Excelsior Mercury 5-8 72
Excelsior Model FA 96

Rapid 100
Robel 72, 134
Rödental 29
Sofadi 58
Sofadi Showcard 45
Sofadi Showcard PL2 45
Tetterode 78
Triumpf 3, 11, 21, 78
VanderCook 119
VanderCook 099 43, 70
VanderCook 320 G 109
VanderCook 4T 48
VanderCook No. 4 111
VanderCook SP15 61, 85, 87, 116, 118, 137,
139
VanderCook SP20 17, 27, 54
VanderCook UNI 1 46
Vandercook Universal I 440
Weller 123

Exemia 21
F.M. Weiler – Liberty 38, 97
Fred. Ullmer LTD, London 127
G. Brand & Zn. handdegel 139
Gouy Bouwer 35
Grafo-Press 414
Hans J. Grzymiski B5 529
Heidelberg 34, 538
Heidelberg HDA 58, 117
Heidelberg T 56, 287
Heidsieck Perfect 57
Hohner 20, 41, 68, 405
Kelsey Mercury Model X, 10/6 23
L.M.W. American No 8 149
Lettergieterij Amsterdam 24
Model Printing Press No 3 79
Model Printing Press No 4 67
Monopol JBØ 99
Peerless 111
Perfect 43, 126

Plantin trapdegel 70
 Printing Press No.1 66
 Recordia trapdegel 88
 Sigwalt No. 4 111
 T. C. Thompson & Son Ltd., Manchester
 Gem nr.1 446
 Thompson British 2

Tip Top 26, 63, 264
 Velox 2
 Vicobold 547
 Victoria 1, 1, 20, 41, 117
 Victoria A2 40
 Victoria VAA2 21, 59

Handpersen

merkloos 108
 Albion 111
 Dinger 62
 F.M. Weiler No. 7 56
 Falz & Werner 446
 Gilson Frères 63, 97
 Hunter 62

J.H. Bouhoulle Stanhope 97
 J.P. Lejeune 97, 139
 S.J. Spiers 97
 Stanhope 66
 Uytterelst Albion 97
 Vanderborcht & Dummont 66

Letters

Deze lijst bevat 455 verschillende letters. De nummers achter de letters verwijzen naar de lijst met drukkers die hiervoor is opgenomen. De letters achter de nummers geven een indicatie van de hoeveelheid die men bezit van een bepaalde letter: E staat voor enkele kasten, A voor een assortiment.

Abbey Text 111 E
 Adstyle Shaded 111 E
 Aigrette 6 A, 7 A, 16 A, 18 E, 23 A, 32 E,
 34 A, 37 E, 43 E, 44 E, 45 A, 56 A, 58 E,
 59 E, 72 A, 78 A, 79 E, 80 A, 89 E, 90 E,
 93 E, 98 A, 109 E, 117 A, 118 A, 123 A,
 139 E, 142 E, 414 A, 440 A, 540 E,
 547 A
 Akzidenz Grotesk 62 E, 374 A, 446 A
 Alberling 113 E
 Albertus 66 E, 80 E, 111 E, 116 E
 Aldine 80 E
 Amatie 96 E
 Amazone 5 A, 16 A, 32 E, 35 E, 37 A, 43 E,

56 A, 61 E, 72 E, 78 A, 80 E, 93 E, 94 E,
 100 E, 116 A, 123 E, 139 E, 142 A, 149 E,
 440 E, 538 E, 540 A, 547 E
 Amstel 66 E, 72 E, 116 E
 Anglaise 126 E, 139 E, 440 A
 Anglo Saxon 111 E
 Annonce 7 A, 13 E, 24 E, 32 E, 41 E, 44 E,
 45 A, 53 E, 59 A, 62 E, 66 E, 72 E, 78 A,
 80 A, 84 E, 85 E, 89 E, 96 E, 100 E, 118 A,
 126 E, 127 E, 139 A, 149 A, 162 E, 440 A,
 538 E, 540 E, 540 E
 Antiek 38 A, 40 A, 43 E, 59 A, 62 E, 66 E,
 69 E, 70 E, 72 E, 78 E, 79 A, 80 A, 90 A,
 96 A, 109 E, 113 E, 116 E, 118 E, 129 A,

137 A, 139 E, 140 E, 264 A, 405 A, 540 A,
547 E
Antieke kapitalen 139 A
Antigone Grieks 79 E, 114 E
Appel 109 E
Arabella 35 E, 72 A, 93 E
Arcona 402 A
Ariston 98 E
Armonia 139 A
Arrighi 66 E
Arsis 14 E, 16 E, 22 A, 23 A, 24 A, 32 E, 37 E,
39 E, 40 A, 41 A, 43 E, 45 E, 56 E, 61 E,
62 A, 66 A, 72 E, 79 E, 80 E, 86 E, 89 E,
90 E, 109 E, 110 A, 116 E, 117 E, 139 E,
142 E, 405 A, 540 A
Art Deco 22 E
Ashley 139 E
Ashley Crawford Plain 111 E
Assuré 38 E
Astree 80 A
Atlas 6 E, 13 A, 23 A, 24 A, 31 E, 32 E, 34 A,
45 A, 59 E, 60 A, 63 E, 69 E, 72 E, 78 E,
86 E, 93 E, 104 A, 119 E, 123 E, 128 A,
139 E, 140 E, 371 A, 431 E, 440 A, 540 A,
705 E
Atrax 45 E
Augustijn dubbel open 39 E
Aurora 37 E, 61 E, 72 E
Authors Roman 111 E
Azuré 214 E
Banville 113 E
Baskerville 1 A, 4 A, 10 A, 14 A, 34 E, 41 A,
59 A, 61 E, 78 E, 83 A, 85 A, 86 E, 89 E,
93 E, 106 A, 109 E, 111 A, 116 A, 120 A,
123 A, 126 A, 144 A, 540 A
Bavo 109 E
Bell 110 E
Bembo 4 E, 10 A, 12 A, 21 A, 23 E, 39 A,
66 A, 70 E, 79 A, 80 A, 84 E, 85 A, 90 E,
98 E, 104 A, 105 A, 106 E, 109 A, 111 A,
117 E, 119 E, 127 A, 139 E, 139 A, 264 E,
339 E, 529 E

Bembo Condensed Italic 12 E
Bembo Titling 12 E
Bernhard Schönschrift 37 E
Bernhard Tango 126 E
Beton Open Kapitalen 540 E
Black 111 E
Blado 111 E
Block 104 E
Blok 38 E
Blokletter 402 E
Bodoni 1 E, 1 E, 4 E, 5 E, 6 A, 10 A, 16 E,
20 E, 21 E, 22 A, 23 A, 24 A, 27 A, 30 A,
31 A, 35 A, 37 A, 39 E, 41 E, 42 A, 43 E,
45 A, 48 A, 57 E, 59 A, 61 A, 63 A, 69 A,
70 E, 70 E, 72 E, 73 A, 79 E, 80 A, 83 A,
85 A, 86 A, 87 E, 89 E, 90 E, 93 E, 96 E,
100 E, 102 E, 108 E, 109 A, 111 A, 114 E,
115 E, 115 E, 116 E, 119 E, 123 A, 127 A,
139 E, 140 E, 145 E, 149 A, 150 E, 287 A,
339 E, 371 A, 402 A, 405 A, 431 A,
440 A, 529 E, 540 A, 540 E, 547 A, 705 E,
705 E
Boekdruk offset 80 E
Bold Gothic Lined 111 E
Boston 72 E, 98 E
Braggadocio 59 E, 70 E
Brede Egyptienne 540 E
Bristol 24 E, 58 E, 89 E, 109 E, 111 E, 126 E
Broadway 139 E, 540 E
Brocadera 48 E
Butterfly 37 E
Calligraphiques noires 214 A
Cameo 115 E
Cancelleresca Bastarda 1 E, 39 E, 56 E,
66 E, 79 E, 101 E, 109 A, 114 E, 142 E
Candida 126 E, 126 A, 402 E
Caprice 98 E
Caravelle 113 E
Carlton 11 E, 24 E, 58 E, 66 E, 84 E, 89 E,
98 A
Caslon 27 E, 98 E, 111 A, 115 E, 123 A
Caslon old face 12 E

-
- Caslon Ronde 111 E
Castellar 12 E, 15 E, 20 E, 35 E, 70 E, 105 E,
111 E
Caxton Black 111 E
Centaur 111 A
Centaur (Arrighi) 66 E
Century 139 E
Century Schoolbook 24 A, 56 A
Chambord 113 E
Chaucer 7 E
Cheltenham 4 E, 16 E, 20 A, 86 E, 115 E,
119 E, 126 E
Cheops 38 A, 41 E, 43 E, 45 E, 56 E,
72 E, 85 A, 86 E, 109 A, 123 E, 403 E, 540 A
Cheops Open 85 E
Chevalier 58 A
Choc 98 E, 109 E, 440 E, 540 E
Cicogna 139 E
Clarendon 14 E, 41 E, 43 E, 70 A, 90 E,
93 E, 108 E, 144 E
Clasquin 127 A
Classic Grot 111 E
Claudius 12 E
Cochin 1 E, 12 A, 113 E
Cochin open kapitaal 19 E
Codex 21 E
Colonia 126 A
Colonna 111 E
Columbia 13 E, 24 E, 27 A, 41 A, 44 E, 53 E,
59 A, 70 E, 72 A, 78 A, 96 A, 115 E, 402 A,
440 A, 446 E
Columbus 111 E
Columna 98 E
Commercial Grotesk 57 E
Compact 16 E, 63 E, 78 E, 90 E
Concordia 43 E
Constanze 37 A
Contura 19 E, 126 E, 540 E
Corpus NL 139 E
Corsican 111 E
Craw Clarendon 111 E
Dante 1 E, 12 E, 48 A, 66 E, 98 E, 110 E,
114 E, 120 E
Das 38 E
De Roos 1 A, 4 A, 21 E, 22 A, 26 E, 38 A,
42 A, 43 E, 59 A, 72 E, 73 A, 79 E, 80 A,
93 E, 109 E, 117 E, 123 E, 371 E, 538 A,
547 A
De Roos Kapitaal 105 E
Delphin I 21 A
Demi Polis Script 402 E
Derby 98 E, 119 E
Diane 214 E
Diapositief 24 E
Didot 540 ()
Diotima 12 A, 540 E
Diplomat 214 A
Discus 53 E, 72 E, 73 E, 139 E
Diskus 66 E
Dom Casual 547 E
Doric 111 E
Dubbele Augustijn open kapitalen 12 E
Duits 402 A
Duits Gearceerd 37 E
Duo 116 E
Echo 66 E
Edina 111 E
Effect Kapitaal 18 E, 24 E
Egmont 5 A, 15 E, 15 E, 18 A, 34 A, 43 E,
45 E, 49 E, 59 E, 63 A, 66 E, 72 A, 79 E,
80 A, 90 E, 99 E, 104 E, 118 E, 122 E, 123 E,
126 E, 127 A, 388 E, 414 A, 540 E, 540 E,
547 A, 705 A
Egyptian Expanded 111 E
Egyptienne 16 E, 20 E, 37 A, 62 E, 73 E,
80 E, 116 E, 402 A
Egyptienne (verlengde) 80 A
Ehrhardt 66 A, 98 E, 111 A, 264 E

Elegance 214 E
 Ella 24 A, 32 E, 72 E, 93 E, 540 E
 Emergo 66 E
 Enge Steinschrift 402 A
 Engelse schrijffletter 72 E
 Engravers 139 E
 Engravers Shaded 111 A
 Epoche 72 E, 98 A
 Erasmus 1 E, 4 A, 11 E, 19 E, 37 E, 43 E,
 48 E, 72 A, 79 E, 116 A, 127 E, 142 A, 144 E
 Estienne 72 E, 142 A
 Estro 98 E
 Etruscan 111 E
 Europe 113 E
 Eurostile 56 E, 139 A, 139 E, 214 A
 Excelsior 5 E, 7 A, 18 E, 23 E, 24 A,
 30 E, 34 E, 37 E, 38 E, 40 E, 43 E, 56 A,
 66 A, 70 E, 72 E, 80 E, 89 E, 98 E,
 100 E, 104 A, 109 A, 109 A, 114 E, 119 E,
 123 E, 127 A, 139 E, 139 E, 142 E, 402 A,
 405 A, 540 E, 547 E
 Falstaff 24 A, 62 E, 109 E, 403 E, 405 A
 Fantasie 72 E
 Fatima 66 E
 Festival 98 E, 148 E
 Festival Text 111 E
 Festival Titling 12 E
 Figaro 72 E, 79 E, 89 E, 93 E, 98 A,
 109 E
 Flambard 39 E, 45 A, 117 A, 403 E
 Fleischmann 88 A
 Flex 109 E
 Flott 58 E, 86 E
 Folio 21 A, 27 E, 30 A, 34 A, 37 A, 53 E,
 58 E, 59 A, 60 A, 66 E, 72 A, 84 A, 86 A,
 89 A, 93 E, 99 E, 116 A, 123 A, 129 E, 140 E,
 142 A, 150 E, 214 A, 287 A, 403 E, 476 E,
 494 A, 540 A, 540 E, 547 E
 Forelle 58 E, 72 A, 87 E, 98 E, 115 E, 123 A,
 139 E
 Fortuna 34 E, 66 E
 Forum 58 E
 Fournier 1 E, 114 E
 Fractuur 80 A
 Fraktur 12 E
 Franciscan 19 E
 Frys Ornamented 111 E
 Futura 5 E, 16 E, 21 E, 45 E, 113 E, 117 A,
 287 A, 371 A, 374 A, 538 E
 Gabrielle 139 E
 Gallia 111 E
 Garamond 10 A, 14 A, 26 E, 27 E, 30 A,
 39 A, 41 A, 43 E, 45 E, 47 E, 66 A, 78 E,
 80 A, 83 A, 84 E, 94 A, 99 A, 101 E, 105 A,
 108 A, 109 A, 111 A, 115 E, 115 E, 117 E,
 119 E, 122 A, 139 E, 142 A, 371 E, 440 A,
 494 A
 Garamond (Stempel) 214 A, 540 A, 540 A
 Garamond Antiqua 12 E
 Garamond Freie Initiale (Stempel) 12 E
 Garamond no. 21 (Monotype) 540 A
 Garamont 1 A, 6 A, 12 A, 13 A, 15 E,
 16 A, 20 A, 21 E, 22 A, 23 A, 24 A, 31 A,
 34 E, 35 A, 37 A, 44 E, 49 A, 53 E, 56 E,
 58 A, 59 A, 61 E, 69 A, 70 A, 72 E, 79 A,
 86 A, 87 A, 89 A, 98 A, 99 A, 100 E, 101 E,
 104 A, 106 E, 110 E, 118 E, 137 E, 140 E,
 142 A, 144 A, 150 E, 264 E, 402 A, 431 A,
 538 A, 540 A, 547 E, 564 A, 705 A
 Gearceerd 44 E
 Genevan 111 E
 Genzsch Antiqua 402 E, 540 E
 Georgisch 66 E
 Gestreepte letter 540 E
 Gill Floriated 12 E, 20 E, 66 E
 Gill Sans 5 E, 6 A, 13 A, 14 E, 15 E, 16 E,
 23 E, 27 A, 32 E, 34 A, 35 A, 37 A, 39 A,
 41 A, 42 A, 43 E, 45 A, 52 E, 53 E, 57 E,
 62 A, 66 A, 70 A, 72 E, 73 E, 79 A, 80 A,
 80 E, 83 A, 85 A, 86 E, 89 A, 90 A, 92 A,
 98 A, 99 E, 101 E, 105 A, 106 E, 111 A, 113 E,
 114 E, 117 A, 126 E, 139 E, 139 E, 142 A,
 142 E, 144 A, 145 A, 287 A, 339 E, 388 E,
 402 E, 529 E, 540 E, 547 A

- Glass 4A, 66E
Gordon 5E
Gothic Condensed 111E
Gothic Grotesque 139E
Gotisch 19E, 24E, 40E, 43E, 72E, 72A,
114E, 140E, 540E
Goudy Hand Tooled 111E
Goudy Mediaeval 19E
Goudy old style 19E
Goudy Village 19E
Gracia 11E, 18A, 30E, 35E, 37E, 38A,
42A, 43E, 56A, 59E, 66E, 72E, 89E,
94E, 118E, 142A, 403E, 540A, 705A
Graffintletter 540E
Graphik 86E
Gravure 7A, 34A, 41E, 72E, 79E, 90E,
110E, 116A
Grieks 39E, 66E, 72E, 111E, 114E
Grotesk 6E, 34E, 59E, 78E, 80E,
127E
Grotesque 111A, 128E, 139E, 403E
Grotius 16E, 19E, 34E, 40A, 43E,
66E, 72E, 78E, 100A, 117E
Gutenberg 19E
Haarlemmer 66E
Hadriano Stonecut 111E
Hammer Neue Unziale 114E
Hastile 139E
Hebreeuws 22E, 24E, 66E, 111E
Heleon 540E
Helion 66E
Helvetica 14E, 16E, 18E, 21A, 22A, 23E,
24A, 34A, 43E, 44E, 52E, 57A, 58A,
61A, 70E, 73A, 78A, 80A, 89A, 93E,
94E, 96A, 98A, 108A, 115E, 118E, 119E,
123A, 128E, 144E, 287A, 402A, 405A,
414A, 440A, 494A, 538A, 540E, 705E
Hidalgo 24E, 60A, 139E, 540E
Hierogliefen 66A
Hollandse Mediaeval 4E, 6A, 11E, 18A,
19E, 22E, 23A, 24E, 26E, 34E, 37E,
38A, 40A, 41E, 43E, 44E, 45A, 59A,
63E, 72A, 84A, 93E, 99E, 109E, 119A,
123A, 126A, 127A, 142A, 145A, 414A,
494E, 540E, 547A
Horizontal 139E
Horley Old Style 19A, 126E
Houten Letter 5E, 7E, 10A, 13A, 14E,
15E, 18E, 18E, 20A, 20A, 21E, 23A,
24A, 26E, 29E, 31E, 32E, 34E, 37A,
38E, 39E, 40A, 41A, 44E, 56A, 59A,
61A, 66A, 69E, 71A, 73A, 78E, 80A,
81E, 84E, 85A, 89A, 90A, 95E, 98E,
99E, 101E, 102E, 103E, 104A, 105A,
105A, 108E, 109A, 111A, 114E, 116A,
118E, 119E, 120E, 123E, 126A, 127A,
129A, 131A, 135E, 144A, 145E, 149E,
214E, 264E, 402A, 405A, 431E, 440A,
529E, 538A, 540A
Houtsneeletter 56A, 66E, 79E, 101E,
109E, 117E, 142A, 144A
Hyperion 12E
Impact 31E, 34E, 540E
Impressum 116E, 403E, 405A, 476E
Imprimatur 144E
Imprint 66A, 80A, 111A
Imprint Shadow 139E
Iris 18E, 24E, 30E, 40A, 43E, 56E, 58A,
66E, 79E, 86E, 98A, 100E, 105E, 119E,
127E, 129E, 405A, 414E, 540E
Janson 1E, 21A, 85A, 402E
Japans Kata-Kana 66E
Juno 5E, 23E, 34E, 43E, 56E, 66E, 116E,
127E, 540E
Kaart Antiek 23E, 40A, 41E, 43E, 56A,
61E, 63A, 70E, 84A, 89E, 93E, 105A,
109E, 119E, 123E, 128E, 405A, 414E,
540E

Kaart Gothiek 37E, 127E
 Kabel 4E, 116A
 Kapitaaltjes 540A
 Kapitoool 18E
 Karnak 78A
 Kaufmann 127A
 Kennerley 19E, 111A
 Klang 139E
 Kleukens Scriptura 39E
 Koch-Antiqua 12E
 Koedijker 109E
 Koptisch 66E
 kunststof letter 414E
 Kursachsen Auszeichnung 12E
 Largo 92E, 93E
 Lasso 43E, 93E, 116A, 123E, 149E
 Lectura 19E, 21E, 22A, 35E, 37A, 41E,
 45A, 46E, 56E, 57E, 72E, 73A, 79E,
 80A, 100E, 109A, 117E, 118E, 139E,
 140E, 142A, 403E, 476E, 540A, 705A
 Legende 14E, 16E, 40E, 72E, 90E, 105E,
 402E
 Lente 79E
 Lettres Ornées 12E
 Libra 1A, 4E, 5A, 10A, 18A, 21A, 22E,
 37A, 39A, 40A, 41E, 42A, 43E, 53E,
 56A, 58A, 59E, 61E, 66A, 72E, 73A,
 78E, 79E, 80E, 93A, 98E, 109A, 118A,
 126A, 127E, 139E, 142A, 149A, 414A,
 494E, 540A, 564A
 Lichte Epoche 127A
 Liebing Fraktur 12E
 Lombardic 111E
 Lombardische kapitalen 39E
 Longfellow 111E
 Lutetia 10E, 14E, 35E, 41E, 66A, 79A,
 84A, 89E, 98E, 100A, 105A, 144A,
 540E, 547E, 705A
 Lutetia Open Kapitalen 43E, 116E
 Lux 6E, 18A, 62E
 Lydisch 66E
 Madison 58E, 93A, 287A, 388A
 Madonna Ronde 111E
 Manuscript 402E
 Marina 88A
 Marina Script 111E
 Martini 118E
 Maturol 440E
 Maximum 37E
 Mecane Atlas 102A
 Mediaeval 5A, 27E, 53E, 80A, 100E,
 102E, 139E, 139A, 149A
 Meidoorn 66E
 Memphis 41E, 45E, 80E, 287A
 Menuis 43E
 Mercator 5A, 15A, 23E, 27E, 30E, 34A,
 41E, 43E, 45A, 52E, 59A, 61E, 62E,
 66E, 71E, 72A, 78A, 79A, 80A, 83E,
 87E, 89E, 93E, 94A, 99E, 100A, 101E,
 105E, 109E, 116A, 117A, 118A, 119E,
 122E, 129A, 137A, 139A, 139A, 149A,
 150E, 388A, 405E, 476E, 494E, 506A,
 529E, 538A, 540A, 547A
 Metropolis 139E
 Michelangelo 12A, 37E
 Micro 98E
 Mimosa 6E, 15E, 84E, 117E
 Missaal Gotisch 66E
 Mistral 16E, 22E, 56E, 58E, 69E, 72A,
 90E, 92A, 99E, 110E, 116E, 118E, 126A,
 127E, 440E, 705E, 705A
 Modern 111E
 Molé Foliate 111E, 116A
 Mongools-Mandchou 66E
 Monotype Grieks 79A
 Mozart 43E, 540E
 Muziek 66E, 111A
 Nebiolo 126E
 Nederduits 40E
 Neon 43E, 70E, 70A, 79E
 Nero 139A
 Neue Haas Grotisque 72E
 Neue Kanzlei 114E
 Neuzeit Grotesk 540A

- New Clarendon Bold Condensed 111 E
New Hellenic 79 E
Nobel 3 E, 4 E, 5 A, 6 E, 11 A, 13 A, 18 A,
20 A, 21 A, 23 E, 24 A, 30 E, 31 A, 32 E,
34 A, 35 A, 40 E, 43 E, 45 A, 47 A, 49 E,
53 E, 59 A, 60 E, 61 E, 63 A, 63 A, 66 E,
70 A, 71 A, 72 A, 73 A, 78 E, 80 A, 83 E,
85 A, 86 A, 89 E, 93 A, 98 E, 100 E, 102 A,
104 A, 109 A, 116 A, 117 A, 118 A, 119 E,
122 A, 123 A, 126 E, 129 A, 139 A, 140 A,
142 A, 144 A, 149 E, 150 E, 150 E, 403 E,
405 A, 440 A, 476 E, 538 A, 540 A, 547 A
Nobel Open 14 E
Nobleza 214 E
Nova 139 E
Offenbacher Schwabacher 12 E
Old English 111 E
Old Face 111 A
Old Style 80 E, 83 E, 111 A, 120 E, 139 A
Olga 4 E, 23 A, 70 E, 142 E
Olive 15 E
onbekend 26 E, 34 E, 45 A, 84 E, 84 E,
98 E, 109 E, 117 A, 118 E, 118 E, 120 E,
126 E, 127 A, 405 E
Open Egmont 14 E, 80 E
Open Gravure 43 E, 80 E
Open initiaal 80 A
Open Kapitaal 21 E, 24 E, 105 E
Open Kapitaal Gearceerd 63 A
Open Media 476 E
Open Nobel 56 E, 62 E
Optima 37 E
Orator 5 E, 16 E, 117 E
Orchidea 66 E
Ornamented 111 E
Ornate 98 E
Othello 12 E
Oud Hollands 10 A, 18 A, 21 A, 41 A, 43 E,
45 E, 56 A, 58 A, 66 E, 72 E, 89 E, 93 E,
98 A, 109 E, 114 E, 127 E, 139 E, 142 E,
402 E, 547 E
Palace Script 111 E
Paladin Shaded 111 E
Palatino 21 A, 42 A, 59 E, 66 A, 79 E, 115 E,
402 E
Palette 99 E
Parel 80 E
Pascal 7 A, 22 A, 30 E, 37 A, 40 A, 41 E, 45 A,
59 A, 61 E, 72 E, 89 E, 93 E, 96 E, 99 E,
100 E, 104 A, 109 E, 117 A, 139 E, 414 A
Pastonchi 19 E
Patricio 79 E
Pepita 126 E
Perpetua 15 E, 19 E, 35 E, 60 A, 66 A, 90 A,
111 A, 148 A, 402 A
Perpetua titling 12 E
Phonetics 111 A
Placard 126 E
Plantijn 66 E, 142 E
Plantin 111 A, 139 E
Poliphilus 66 A, 109 E, 111 E
Polka 32 E, 41 E, 43 E, 44 E, 72 E, 98 E,
99 E, 149 A, 540 E
Post Antiqua 12 E
Post Mediaeval 12 E
Post Versal 12 E
Prisma 111 E
Privat 540 E
Profil 58 E, 111 E
Promotor 6 A, 16 E, 40 A, 45 E, 56 A, 59 E,
72 E, 117 E, 139 E, 149 A, 150 E, 540 E
Quick 14 E, 18 E, 70 E, 98 E, 105 E, 540 E
Quick Trafion Script 127 A
Quirinus 139 E
Rabbijns 66 E
Ragain 113 E
Ratio Latein 123 A
Recherche 111 E

Record Gothic 115 E
 Reiner Script 41 E, 56 E, 58 E, 79 E, 80 E,
 90 E, 92 E, 104 E, 123 E, 127 E, 144 E,
 388 E, 414 A, 446 E
 Renaissance 111 E
 Renaissance Kanzlei 114 E
 Richmond 111 E
 Robur Noir 4 E
 Rockwell 14 E, 43 E, 90 E, 111 A, 113 E,
 119 A, 123 E, 139 E, 139 E, 403 E, 440 A
 Romaansch 66 E
 Romana 126 E, 127 E
 Romanée 1 A, 37 E, 48 E, 66 A, 66 A, 84 E,
 88 A, 92 A, 109 E, 109 E, 114 E, 117 E, 127 E
 Romein 72 E, 102 E
 Romulus 1 A, 7 A, 20 A, 48 A, 57 A, 66 A,
 70 A, 73 E, 80 A, 89 E, 93 E, 101 E, 106 A,
 109 E, 123 E, 137 E, 402 E, 540 E
 Romulus open kapitaal 12 E
 Rondine 139 E
 Rondo 5 E, 7 E, 10 E, 13 E, 16 E, 18 A,
 21 E, 27 E, 32 E, 37 E, 38 E, 41 E, 44 E,
 45 A, 53 E, 56 A, 63 E, 69 E, 73 E, 80 A,
 83 E, 86 E, 89 A, 90 E, 92 E, 93 E, 96 A,
 98 A, 115 E, 116 A, 123 E, 126 E, 137 A,
 139 A, 139 E, 140 E, 142 E, 403 E, 405 A,
 414 E, 440 A, 529 E, 538 E, 540 E, 547 A,
 705 A
 Rosart titelkapitaal 12 E
 Rund Grotesk 18 A
 Runnymede 111 E
 Russisch 66 A, 111 E, 114 E
 Sabon 59 E, 73 E, 127 A
 Salon Antiqua 72 E, 109 E
 Salto 139 E
 Samaritaans 66 E
 Samson 12 E
 Sans 111 E
 Sapphire 58 E
 Savoy 72 E
 Saxon Black 111 E
 Schaduw 66 E, 86 E
 Schaduwletter 78 E, 113 E
 Schaeffer 66 E
 Schneider Initialen 98 E
 Schreeffletter 540 E
 Schreeffloos 540 E
 Schreeffloze fantasieletter 540 A
 Schrijffletter 98 E, 118 E, 414 E, 494 E,
 540 A, 705 A
 Schrijfmachineletter 6 E, 16 E, 21 E, 23 E,
 56 E, 57 E, 59 E, 63 E, 66 E, 72 E, 80 E,
 98 E, 109 E, 116 E, 123 E, 339 E, 371 E
 Scotch Roman 111 A
 Scriba 78 E, 93 E, 98 E, 117 A, 547 E
 Script 18 A, 564 A
 Script Bold 111 E
 Scritta A Lapis 139 E
 Senefelder Schrijffletter 66 A
 Serie 2, Old Style 66 A
 Shadow 62 E
 Sierkapitalen 23 A
 Sierletter (onbekend) 23 A, 264 E
 Signaal 116 A
 Simplex 37 A, 38 E, 89 E, 104 E, 142 A,
 414 A, 494 A
 Simplicita 20 E
 Sirene 72 E
 Sistina 111 E, 116 A
 Skizze 58 E, 126 E
 Slogan 139 E
 Smalle Antieke 34 E, 43 E, 93 E, 125 A,
 127 E
 Smalle Egyptienne 540 A
 Smalle Grotesk 86 E
 Smalvet 540 E
 Smaragd 58 E
 Spartan 7 E, 43 E, 56 A, 58 A, 111 A, 116 E,
 123 A, 139 E, 414 A
 Spectrum 7 A, 21 E, 42 A, 66 A, 70 A, 89 E,
 98 A, 106 E, 110 E, 111 A, 114 E, 116 E, 127 A
 Steel 126 E
 Stellar 115 E
 Stephanie 109 E

-
- Stilo 80E
Studio 6E, 7E, 14E, 18A, 21E, 37E, 41E,
43E, 44E, 45A, 58A, 89A, 96E, 98A,
113E, 116E, 119E, 123E, 126A, 139E,
150E, 388E, 414A
Succes 18E
Supremo 92E
Swing 119E
Sylabaire Hiragawa 66E
Syntax 61E, 93E
Tannenberg smal 39E
Thorne Shaded 12E
Thorowgood 111E
Tibetaans 66E
Tiffany 56E, 72E, 116E
Times 10A, 18E, 21E, 24E, 31A, 32A, 35E,
39A, 40A, 41E, 56E, 63E, 73E, 80A,
80A, 83E, 87E, 95E, 108A, 111A, 115E,
116A, 126E, 134A, 139E, 264A, 287A,
371A, 402A, 405A, 440A, 540E
Titelkapitaal 24E, 80E
Title Text 111E
Trajan 111E
Trajanus 12A
Transito 79E
Trio 10A
Triumpf schrijffletter 39E
Triumph 142E
Troubadour 126A
Trump 13E, 86E
Trump Gravur 12E
Umбра 98E
Union Pearl 111E
Univers 7A, 7A, 39E, 43E, 56A, 59A,
68A, 72E, 80E, 83E, 93E, 98E, 106E,
111A, 117E, 126A, 127A, 142E, 214E,
540E
Universeel 123E
Van Dijk 19E, 66A, 98A
Veltro 139E
Vendôme 1A, 4E
Venus 16A, 63A
Verona 111A
Virtuosa 109E, 116E, 214E
Visite 38E, 56A, 63A, 72A, 73E, 84E,
98E, 101E, 109E, 116A, 123A, 123A,
128E, 142A, 540E, 564A
Volta 21E, 26E, 35E, 44E, 59A, 66E,
70E, 87A, 90E, 93E, 98A, 105E, 116E,
142E
Walbaum 1E, 1E, 12A, 21E, 66A, 79E,
80E, 98A, 106E, 110E, 114E, 116E,
339E, 402A
Wallau 12E
Weiss 86E, 109A
Wienck cursief 127A
Wilhelm Klingspor Schrift 12E
Zend + Pehlvi 66E

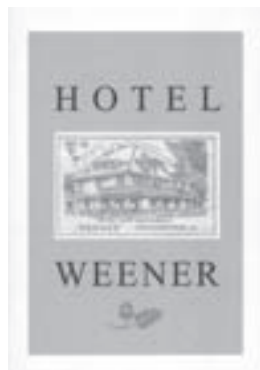
Nieuwe uitgaven

Bij De Flinter verschenen het afgelopen jaar de volgende uitgaven.

Hotel Weener

In de vorige eeuw kende Oranjewoud, een dorpje even ten zuidoosten van Heerenveen, een zestal hotels, restaurants en cafés. Vier hiervan zijn ondertussen verdwenen. Alleen hotel Tjaarda en het vroegere café Dijkzma (nu restaurant De Koningshof) bestaan nog. De andere vier - Oord, De Tent, De Kom en Weener - leven alleen nog in herinneringen voort. Over Hotel Weener gaat dit boekje. In het jaar 1904 begint de geschiedenis van wat later Hotel Weener zou heten. Zondag 29 november 1970 slaat het noodlot toe als er brand uitbreekt in het hotel. Het hotel is nooit herbouwd.

Het boekje heeft een formaat van 14,5 × 21 cm. Aantal pagina's 32 plus omslag, full color, geniet. Het boekje is digitaal vervaardigd.

Coöperatieve Stoomzuivelfabriek Jagtlust

Op 28 april 1900 wordt in Heerenveen de acte van oprichting van een coöperatieve zuivelfabriek te Oudeschoot gepasseerd. 57 boeren uit de omgeving worden lid van de coöperatie. 2 mei 1962 sluit de fabriek haar poorten. In het boekje wordt de geschiedenis van de fabriek beschreven. Met veel foto's en herinneringen van oud-medewerkers van de fabriek.

Formaat van het boekje 14,5 × 21 cm, full color, 48 pagina's in omslag, geniet, oplaag 25 stuks. Het boekje is digitaal vervaardigd.

Berlijn 1985

Dit boekje is uitgegeven ter gelegenheid van het feit dat 20 jaar geleden – 9 november 1989 – het IJzeren Gordijn, dat Europa in tweeën deelde, open ging. In 1985 brachten we een 4-daags bezoek aan Berlijn. Van die reis schreef ik een verslag dat in januari 1990 in inktwerk, het personeelsblad van Drukkerij J. G. de Vries in Sneek, verscheen.

Formaat 10,5 × 14,5 cm, full color, aantal pagina's 16 plus omslag, cahiersteek, oplaag 25 stuks. Digitaal vervaardigd.

Voor 2010 staan onder andere op het programma: een boekje over de vliegfeesten die eind juli/begin augustus 1910 in Heerenveen boven Thialf werden georganiseerd. De Haagse vliegenier Clement van Maasdijk vloog daar voor het eerst in het noorden in Nederland. Tienduizenden toeschouwers kwamen op de festiviteiten af. En misschien ga ik nog iets doen met het Feensters, een stadsfries dialect dat in Heerenveen gesproken wordt.

Tot zover.
Richard Hoekstra

Druksel

Bij Druksel verschijnen drie nieuwe uitgaven.

Slagboom in bloei is een gedichtenbundel van Charlotte Mutsaers. De gedichten exploreren haar wereld en levensplan. Wat te doen, hoe te leven?

De wereld zou meeuw is een gedicht van Elisabeth Tonnard. Zij verkent een landschap dat een mentaliteit is, gevangen in de tussentijd.

Honderd fragmenten is een nieuwe vertaling van de Griekse filosoof Herakleitos door Paul Claes. Het boek opent met een nieuw gedicht van deze laatste. De legendarische duisterheid van de zwartgallige wijsgeer is in elegant Nederlands overgezet. Alle boeken zijn genummerd en gesigneerd. Elk exemplaar kost 20 euro (zonder verzendingkosten). Meer informatie op www.druksel.be.

Alle boeken kunnen besteld worden via johan.velter@druksel.be, of per post:
Druksel, Gentbruggestraat 106, BE-9040 Gent

Uitgeverij 69

Na de publicatie van Christophe Vekeman's korte verhaal *Oostende* (naast de vertrouwde bibliofiele poëzie-uitgaven) presenteert uitgeverij 69 met evenveel toewijding nu een tweede kort verhaal, geschreven door één van de grootste nu nog levende meesters van het korte verhaal, L.H. Wiener: *Muffin*, het verhaal van een balsturig konijn waarover de schrijver zich uiteindelijk in zijn tuin te ontfermen treft.

Wiener, geboren in 1945, debuteerde in 1967 met de verhalenbundel *Seizoenarbeid* en heeft pas ten langen leste meer erkenning voor zijn vak en schrijverschap gekregen.

In 1997 werd zijn *Ochtendwandeling* long genomineerd voor de AKO-literatuurprijs, in 2003 ontving hij de Bordewijkprijs voor *Nestor*, en werd *De Verering van Quirina T.* long genomineerd voor de Gouden Uil en short genomineerd voor de Libris Literatuurprijs.

Dit korte verhaal van L. H. Wiener is gedrukt in 126 exemplaren, waarvan 100 genummerde exemplaren op Zerkall Bütten papier met een donker okeren Hahnemühle Ingres dekblad en een roodbruine Hahnemühle Bugra omslag, en 26 door de schrijver geletterde en gesigneerde exemplaren op Zerkall Bütten papier met een okeren Zerkall Ingres dekblad en een bruine Cartiera Magnani Firenze omslag. Een van de honderd genummerde exemplaren vraagt 28,50 euro en een van de 26 geletterde exemplaren vraagt 42,50 euro.

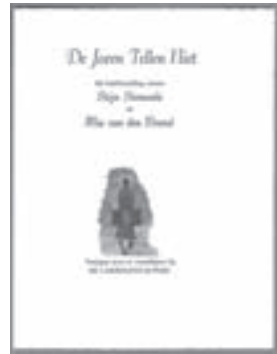
Uitgeverij 69, Hoge Larenseweg 45, 1221 AK Hilversum, uitgeverij69@gmail.com

De Carbolineum Pers

De Vlaamse private press 'De Carbolineum Pers' komt in maart met de onbekende briefwisseling tussen de Vlaamse auteur Stijn Streuvels en de Nederlandse actrice Mia van den Brand. De uitgave van 84 blz. wordt volledig met de hand gezet en met de handpers gedrukt op Van Gelder Posthoorn papier.

U kan tot 15 januari intekenen op een op naam gedrukt exemplaar, naar keuze gebonden in Japans papier of in perkament.

Meer informatie op <http://www.carbolineumpers.be/mia.html>

De Carbolineum Pers kan u bereiken via de post (Huize Salvia, Nieuwe Dreef 6, 2920 Kalmthout, België), via telefoon (00 32) (0)4 77 77 22 51 of via e-mail (boris_rousseuw@yahoo.com).

Zwaluwpers

Bloesem, een gedicht van Paul Vlemminx, bij mijn prent Gele Peren.

Uitgangspunt is de prent Gele Peren geweest voor dit drukwerk. Een meerkleuren sjablonendruk en een lino in zwart erover gedrukt.

Formaat is 31,5 × 19,2 cm, gevouwen.

Een blad en de prent ingeplakt met 2 tipjes lijm.

De tekst is in boekdruk. Oplage is 20 exemplaren, prijs € 60 + verzendkosten.

Zwaluwpers, Anthony Duyckstraat 4, 2613 GZ Delft, rmstirum@kpnplanet.nl
Zie ook: rosemarijnvanlimburgstirum.nl

Uitgeverij De Buitenkant

‘Een beetje balorig tikte ik op een gegeven moment “De Vries & Co IJzerwaren” in.’ Op zoek naar haar ‘roots’ kwam Aletta Schreuders via Google op het spoor van een sleutel, gemaakt in de ijzerhandel van haar grootvader, die ze nauwelijks had gekend. Het object, voor een gering bedrag verkregen via Marktplaats, bracht een stroom van associaties op gang, waarvan dit boekje de weerslag is.

Aletta de Vries groeide op in de jaren ’50 en ’60 in een verre van harmonieus gezin. Haar ouders scheidden, broer Wouter ontspoorde en zelf zocht ze vergetelheid in de wereld van de dans. Nu traceert zij haar familiegeschiedenis via vader Philip de Vries (historicus, schoolvriend

van Karel van het Reve), moeder Trudi en haar ouders en grootouders: de familie De Vries, Theeboom, Lansberg, Joosten en Cohen Henriques.

Het document werd in de eerste plaats geschreven ter informatie van het eigen nageslacht maar is in deze vorm ook beschikbaar voor lezers van de Bantammerreeks.

De sleutel van de Rozenkracht (Bantammer 8), Aletta Schreuders

€ 25 / 2009 / 16,4 × 22,5 cm / 124 pagina’s / genaaid gebonden in papieren band

ontwerp: Piet Schreuders

druk: offsetdrukkerij Jan de Jong

oplage: 225 exemplaren

€ 25 + € 4 verzendkosten

Koekanger Handpers

Nieuw: Drenthe, middelpunt der aarde

Op vrijdag 13 november 2009 is te Emmen de bundel 'Drenthe, middelpunt der aarde' gepresenteerd. Een uniek samenwerkingsverband tussen drie dichters (Koopmans, Omvlee en Van der Meulen) en mardedrukker F.P. Bekker van de Koekanger Handpers resulteerde in een prachtig vormgegeven poëziebundel, bevattende 15 gedichten en 4 linoleumsneden; de gedichten hebben alle raakvlakken met Drenthe, woongebied van alle 4 de deelnemers. De oplage is 100 en er is nog een gering aantal te koop voor de prijs van € 21,50 (inclusief verzendkosten) over te maken op giro 3325055 t.n.v. K.G. v.d. Meulen te Sleen o.v.v. uw complete adresgegevens.

'Het liefst verstoppen boeren zaden in / de grond en gaan dan rustig zitten
wachten; /
men rookt een pijp, bepotelt de vriendin, / bestrijdt de allergenste dwang-
gedachten /
(uit: 'Landbouwplasticblues')

Meer informatie: K. v.d. Meulen, (0591) 362290, info@pieterom.nl

De Ganzenweide

Met plezier meld ik dat deze week van de persen is gekomen een nieuwe uitgave: *Gedichten* van Willem Elsschot.

De uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met het Willem Elsschot Genootschap (www.weg.be) in België en Atelier De Ganzenweide in Nederland. Het gaat om een facsimile van een biblioefie uitgave uit 1954, toentertijd in een oplage van slechts 110 exemplaren verzorgd door de schoonzoon van Willem Elsschot, Georges Kelner.

Deze uitgave gaat in twee uitvoeringen, één machinaal gebonden en gedrukt op Da Costa 100 grams romandrukpapier en één ambachtelijk te binden en gedrukt op Cougar Bond Ivory 140 grams geveergeerd papier.

De eerste uitgave past in het ledenpakket dat het WEG verstuurt aan haar 700 leden; daarnaast zijn 300 exemplaren beschikbaar voor overige geïnteresseerden. Van de tweede uitgave worden 110 genummerde exemplaren ambachtelijk en sierlijk gebonden door Pau Groenendijk van Atelier Mooie Boeken te Amsterdam. Deze 110 exemplaren zijn te bestellen bij het Willem Elsschot Genootschap (WEG). Van deze tweede uitgave zijn ook exemplaren beschikbaar voor boekbinder en biblioefiel die zelf wil binden of laten binden. Deze exemplaren, maar ook de

gebonden exemplaren van de ledeneditie, zijn te bestellen bij Atelier De ganzenweide.

Meer informatie, waaronder de colofon, is te vinden op www.ganzenweide.nl.

De Ganzenweide, Kolgans 2, 1423 RP Uithoorn, info@ganzenweide.nl,
(0297) 523080

Piet Lont

Indische Buurt. 23 houtsneden en tekst: Piet Lont,
Hippolytushoef

Typo: Alex Barbaix, Amsterdam

Letter: Mercator smalvet, Gill romein cursief

Papier: Fabriano 160 en 300 grams

Bron: beeldbankamsterdam.nl

Bomen: J. Engel

Informatie en inspiratie: J. Stoelinga

Formaat: 23 × 32cm, 60 pag. + omslag, uitklap

Gebonden, boekdruk

Oplage 80 exemplaren, genummerd en gesigneerd
door Lont. Prijs € 80.

Bestellen en informatie: (0227) 591378

Enkidu-pers

Le Grain de Sable van Michel Masson, geboren Auguste Michel Benoit Gaudichot (1800–1881 of 1883), tezamen met *De Zandkorrel*, de vertaling naar het Frans door Geer Wolf van deze sociale novelle.

Uitgave naar de tekst gevonden in een exemplaar van de 3e druk verschenen in 1833 bij Lavavasseur, Parijs. Het voorhanden exemplaar bestaat uit twee delen samen-gebonden in één Franse band in halfeer met gemarmerde platten, het boekblok is gespat. Het is gedrukt op een bijbel-dundruk vergépapier. De zetbreedte 20 pica, de letter is vrij groot: 14 punt Fournier.

Multatuli heeft *Le Grain de Sable* op enig moment in zijn jeugd gelezen. De plot ervan vertoont opmerkelijke overeenkomsten met Dekker's toneelstuk *Vorstenschool* dat uit 1870 dateert.

De eerste druk van *Le Grain de Sable* verschijnt in 1830 als een van de vier verhalen in de bundel *Daniel de Lapidaire ou les Contes de l'Atelier*. Dit boek is vele malen herdrukt, waarbij Masson telkens de verhalen in de bundel nauwkeurig corrigeert, aanvult en redigeert. Het aantal verhalen in de bundel, wisselt per druk. *Le Grain de Sable* is – zover na te gaan – in alle drukken aanwezig.

Het is niet bekend, welke druk Multatuli precies heeft gelezen. In elk geval moet het een editie zijn die vóór 1837 verscheen, aangezien in dat jaar een abrupt einde komt aan Dekker's jeugd, als hij met zijn vader op de boot naar Java gaat. De derde druk uit 1833 voldoet aan deze eis.

Doel van dit project is *Le Grain de Sable* voor bredere kring beschikbaar te stellen. Daartoe is ook een Nederlandse vertaling van het verhaal gemaakt door Geertje Wolf, voor al diegenen die de Franse taal wat minder machtig zijn. Daarbij komt een korte inleiding over leven en werken van Michel Gaudichot, en het belang van *Le Grain de Sable* als inspiratiebron voor Multatuli.

Want al is Gaudichot dan wel nu vrijwel in de vergetelheid geraakt, in het Parijs van zijn tijd is hij een belangrijk figuur. Behalve de vele korte verhalen, zijn er ook toneelstukken van zijn hand, en libretto's voor opera's van beroemde componisten, zoals onder andere Alphonse Adam. In zijn jonge jaren is hij danser, en later als eigenaar van het "Montholon"-theater, heeft hij vele contacten in Frankrijk en daarbuiten.

Over de overeenkomsten tussen *Vorstenschool* en *Le Grain de Sable* verschijnt november 2009 in het tijdschrift *Over Multatuli* een uitvoerig artikel.

Tezamen met *Vorstenschool* vormt dit het besluit van een project dat meer dan 14 jaar heeft gekost om tot voltooiing te komen.

Le Grain de Sable is gezet en gedrukt in de Cochin, Monotype series 165-10 en 165-8. *De Zandkorrel* is geheel uit de Walbaum, Monotype series 374-11. Alle tekst is computergestuurd in letterverband gegoten.

Gedrukt op 125 grams Conqueror-papier. Oplage 50 genummerde exemplaren. De boekjes worden per twee met hetzelfde nummer geleverd voor € 85 per stel.

Voor een beperkt aantal gegadigden is er een kleine ets die als illustratie dient bij het verhaal voor een meerprijs van € 25.

Dit project van de *Enkidu-Pers* is in samenwerking met het *Multatuli-genootschap* en het *Maison Descartes*. Verder met dank aan Geer Wolf, Livia Balu, Hans van den Bergh, Tom Bouman, Jos van Waterschoot.

Ook nog voorhanden: *Vorstenschool*, tekstkritische uitgave, met vele bijlagen over wordings- en drukgeschiedenis, en een bibliografie van alle bekende uitgaven van *Vorstenschool*. Verschenen in een oplage van 80 genummerde exemplaren, met 5 illustraties, € 125.

Meer informatie: Enkidu-pers, John Cornelisse, enkidu1947@gmail.com

Laurens Janszoon Costerprijs 2009

De Laurens Janszoon Costerprijs 2009 is toegekend aan Laurens van Krevelen. De prijs wordt om de twee jaar uitgereikt aan iemand die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de wereld van het boek. Laurens van Krevelen was van 1972 tot 2001 hoofdredacteur en directeur van de gereputeerde uitgeverij Meulenhoff te Amsterdam. In de afgelopen veertig jaar vervulde hij talrijke functies in brancheorganisaties en in literaire en culturele verenigingen. Ook maakte hij zich verdienstelijk als vertaler en essayist, onder andere op het gebied van het surrealisme.

Bij deze nieuwsbrief treft u een exemplaar aan van het boekje dat verscheen ter gelegenheid van de toekenning van de prijs.

Meer informatie: www.ljcprijs.nl.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Drukwerk in de Marge.

Voorzitter: Bubb Kuyper, bubbkuyper@netaffairs.nl

Secretaris: Silvia Zwaaneveldt, Gerrit Doustraat 4, 2311 XP Leiden,
silvia@drukwerkindemarge.com

Penningmeester: Frans den Breejen, Korte Vleerstraat 8, 2513 VM Den Haag,
frans@drukwerkindemarge.com

Overige bestuursleden: Alex Barbaix, Roosje Keijser, Sander Pinkse

Nieuwe contribuanten/adreswijzigingen graag doorgeven aan de secretaris.

Nieuwsbrieven verschijnen 4 maal per jaar, begin januari, april, juli en oktober. Kopij voor de nieuwsbrief dient uiterlijk halverwege de voorafgaande maand binnen te zijn.

Bijdragen liefst per e-mail naar nieuwsbrief@drukwerkindemarge.com, of per post naar Nieuwsbrief Stichting Drukwerk in de Marge, Herengracht 51, 1015 BC Amsterdam.

Redactie nieuwsbrief: Alex Barbaix, Sander Pinkse